

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Лаг	Критерий (средняя)	Критическое значение	Критерий (средняя и тренд)	Критическое значение
1	-2,1307	-2,86	-1,8430	-3,41
2	-2,0508	-2,86	-1,8443	-3,41
3	-2,7975	-2,86	-2,0365	-3,41

Критические значения относятся к 95%-ному уровню доверия.

Как мы уже знаем, нулевая гипотеза о том, что обменный курс является рядом $I(1)$, отвергается в пользу альтернативной гипотезы, что он представляет собой ряд $I(0)$, если статистический критерий больше отрицательной критической величины. Во всех приведенных выше случаях это не имеет места, таким образом, нулевая гипотеза принимается, т.е. обменные курсы представляют собой ряд $I(1)$.

Теперь посмотрим на доходность:

Лаг	Критерий (средняя)	Критическое значение	Критерий (средняя и тренд)	Критическое значение
1	-20,2910	-2,86	-20,3090	-3,41
2	-16,5143	-2,86	-16,5463	-3,41
3	-13,8929	-2,86	-13,9255	-3,41

Здесь мы ясно видим, что в отношении доходности обменного курса нулевая гипотеза о том, что ряд является рядом $I(1)$ отвергается в пользу альтернативной гипотезы, т.е. в пользу ряда $I(0)$. Поэтому данные доходности относятся к стационарным рядам.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Терри Дж. Уотшем, Кейт Паррамоу. Количественные методы в финансах. – М.: «Финансы», Издательское объединение «ЮНИТИ», 1999. – 527с.
2. Кристофер Доугерти. Введение в эконометрику: Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 402с.

РЕЗЮМЕ

В работе изложены общие теоретические подходы к моделированию временных рядов с помощью ARIMA моделей.

Ключевые слова: временные ряды, моделирование, программный продукт

РЕЗЮМЕ

У роботі досліджуються загальні теоретичні підходи до моделювання тимчасових рядів за допомогою ARIMA моделей.

Ключові слова: часові ряди, моделювання, програмний продукт

SUMMARY

General theoretical approaches to the design of temporal rows by the ARIMA models are expounded in work.

Keywords: time series, modelling, software product

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ

Писаренко С.М., доктор географічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка¹

Ефективність національної економіки визначається особливостями її просторової структури, організаційно-економічним механізмом регулювання розвитку. Необхідність просторового підходу до сучасної національної економіки пов'язана із формуванням її на основі info-hitech мережі – системи інформаційно-комунікативних, просторових, мотиваційних зв'язків між компонентними та функціональними підсистемами, адаптованої до глобальної гуманітарної економіки – attachment strategy.

Поняття “національної економіки” Роберт Рейч у дослідженні “Робота націй” визначив як частину глобальної економіки, обмеженої національними кордонами [1, с. 244].

Необхідність структурованості простору національної економіки підкреслюється різними дослідниками. Так Джейн Джейкобс вважає, що більшість країн в середині своїх національних кордонів характеризується поєднанням надзвичайно різноманітних підсистем [2, с. 31]. Кенічі Омае стверджує про те, що прослідковується зменшення економічної ролі держави в умовах глобальної економіки та підвищення ролі регіонів у процвітанні нації [3, с. 79-100].

На початку 80-х років ХХ ст. В. Зелінський запропонував концепцію “місцевих регіонів” як “спонтанне бачення територіальної реальності, яке поділяється усіма” [4].

Бюро економічного аналізу (БЕА) США визначає, що основною функціональною одиницею держави, її гео економічного районування є “економічна територія”, яка складається з різних економічних компонентів. Кожна така територія містить один або більше міських центрів із прилеглими до них округами; гетерогенні промислові групи; місцеву та орієнтовану на експорт промисловість. Функціональна економічна територія перетинає кордони територіально-адміністративних одиниць, які можна розглядати як штучні бар'єри.

Узагальнюючи існуючі підходи, можна стверджувати, що модель просторового розвитку економіки України передбачає структуризацію її економічного простору, трьохрівневу його структуру, представлену економічними територіями різного рівня ієрархії, більшість з яких існує і розвивається на основі систем великих міст із передмістями.

Теза про те, що міста є економічними і соціальними двигунами, джерелом енергії зростання нації, була висунута у 80-х роках ХХ ст. Джейн Джейкобсом.

У розвинених країнах економічна активність населення, яка безпосередньо пов'язана із збільшенням робочих місць в основному на міських територіях, може зростати дуже швидкими темпами, що свідчить про існування тісного зв'язку між економічним зростанням та урбанізацією.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Дослідження тенденцій урбанізації призвели до формування концепції циклів життя міста, згідно з якою розвиток міста має фази, які співпадають з циклами Кондратьєва. Для кожної фази характерна відповідна просторова структура розселення, підприємницької діяльності, інновацій, сфери послуг.

Вперше В. Кристаллером у 1913 р. була запропонована теорія центральних місць, у відповідності з якою місто виконує функції центру економічних, соціальних, культурних зв'язків на певній території. Місто, яке успішно розвивається, може досягнути рівня метрополії, яка має вплив на соціально-економічний розвиток оточуючого середовища.

Метрополіси є джерелом нових ідей, технологій та інновацій, генераторами, двигунами, стимуляторами економічного зростання як в межах регіону, так і національної економіки. Вони є вузлами транспортних, інноваційних, інфраструктурних комунікацій. Метрополіси часто між собою конкурують, але можуть і співпрацювати, доповнюючи один одного.

Метрополіси, які формуються на основі міст як центрів гравітаційного впливу на оточуюче середовище, на думку Еріка Лампада, Берта Гозеліца та Вільбура Томпсона, можуть бути трьох видів: продуктивними, економічними та виконуючими функцію контролю.

У продуктивних метрополісах близька відстань, розмір та концентрація потенціалів метрополіса на основі відповідних ресурсів забезпечують ефект масштабу та конкурентні переваги у виробничих витратах.

Економічний метрополіс є інкубатором інновацій та підприємництва. Він сприяє взаємодії винахідників та підприємців, тим самим зменшуючи витрати на розробку та впровадження інновацій.

Метрополіс контролю – це центр прийняття рішень, комунікацій та збору інформації. Контрольна функція метрополісу ґрунтується на концентрації в метрополісі спеціалізованої інформації, комунікацій, центральних офісів ведучих в регіоні компаній.

Сила впливу між метрополісами прямо пропорційна величині їх мас (кількість населення, економічний та інноваційний потенціали, природні, матеріальні, фінансові ресурси) і обернено пропорційна відстані між ними. Таким чином, створюється метрополізована просторова національна економічна система.

Впливаючи на оточуюче середовище, метрополіси стають центрами метропольних просторових економічних регіонів (МПЕР), які є фундаментом національної економіки, джерело нових ідей, технологій та інновацій, генераторами, двигунами, стимуляторами економічного зростання. Особливо важливу роль відіграють процеси дифузії інновацій, які спостерігаються в МПЕР і можуть бути експансивними та релокативними. При експансивній дифузії передача інновацій відбувається від однієї території до іншої, при релокативній – у межах однієї території.

Можна зробити висновок, що не існує гомогенних національних економік. Кожна з них є системою МПЕР, цілісність яких базується на взаємозв'язку міста та тяжіючої до нього території.

МПЕР як і місто характеризуються циклами ділової активності, час та амплітуда яких відрізняються по регіонах і можуть не співпадати з тенденціями, які проявляються на рівні національної економіки.

Дослідження МПЕР виявили, що їх ділові цикли можуть випереджати загальнонаціональні або відставати від них. Важливим чинником, який впливає на чутливість таких територій метрополізації до ділових циклів є їх структура промисловості (деякі галузі особливо чутливі до циклічних коливань), а також особливості впливу фінансової та монетарної державної політики.

Кожний МПЕР формується на основі урбаністичної системи, яка визначає його внутрішню зв'язаність та інтегрованість, і має три основні характеристики.

По-перше, МПЕР є функціонально інтегрованим. Функціональна інтеграція визначається розвитком горизонтальних та вертикальних зв'язків в межах регіону.

По-друге, МПЕР має один чи більше поляризуючих центрів руху товарів, послуг, транспорту, ліній зв'язку тощо.

По-третє, центри МПЕР як першоджерела інновацій стимулюють економічне зростання регіону.

Кожний МПЕР є відкритою системою і пов'язаний з іншими МПЕР. Це дає підстави стверджувати, що національна економіка – це взаємозалежна та взаємопов'язана система МПЕР із центрами – метрополісами. Як відкрита система вона через глобалізовані МПЕР розширює свої світогосподарські зв'язки з національними економіками країн світу, посилюючи їх взаємозалежність.

МПЕР формуються на основі теорії гравітації, направленої на створення суспільно-економічних систем, які б перебували в стані рівноваги з врахуванням доцентрових та відцентрових сил. Доцентрові сили створюють концентрацію суб'єктів підприємницької діяльності і відповідну зону їх впливу, а відцентрові – їх розміщення на території МПЕР.

Формування МПЕР пов'язано також із полюсами росту у відповідності до теорії Ф.Перо, згідно з якою економічний розвиток міста може відбуватися на основі концепції поляризованого розвитку.

Центрами просторової економічної системи метрополізації можуть бути багатофункціональні міста, а також міста, які стають центрами з достатнім рівнем концентрації ділових та адміністративних, підприємницьких, промислових, інфраструктурних, торговельних, фінансових, інноваційних функцій.

МПЕР не є самодостатніми системами. Їх спеціалізація визначається сферами діяльності, в яких вони мають конкурентні переваги, а їх ефективність, як відкритих систем, залежить від потоків ресурсів, продукції, інформації, інновацій від інших національних МПЕР та економік країн світу.

МПЕР – це комплексна інтегрована система з високим рівнем взаємозалежності, розгалуженою мережею економічної, соціальної, інституційної та побутової діяльності.

МПЕР – це динамічна система, яка постійно розвивається і пристосовується до змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Тривалість економічної життєздатності, продуктивності та соціального “здоров'я” МПЕР залежить від її здатності змінювати модель своєї економічної діяльності.

Нова парадигма просторового економічного районування базується на визначенні системи МПЕР. Це дозволяє зробити висновок про те, що МПЕР є складовою національного економічного простору, яка формує національну економіку як відкриту систему, яка має власний діловий цикл і характеризується ринком праці як частиною національного ринку праці. Внутрішня інтеграція МПЕР базується на основі взаємозалежності урбаністичних систем і виходить за межі територій, підпорядкованій місцевій владі.

Економічний розвиток МПЕР передбачає постійне підвищення якості факторів виробництва, підтримку та розширення інфраструктури критичного економічного розвитку, підвищення ефективності соціальних послуг.

Конкурентоспроможність МПЕР забезпечує основу та мотивацію його функціонування, впливає на формування національного ринку, на місце національної економіки у глобальній економічній системі через:

- взаємозв'язки між МПЕР на основі розвитку транспорту, комунікацій, інноваційної інфраструктури;
- адекватне функціонування всіх МПЕР в межах національної економічної системи;
- існування спільних елементів національної економічної системи (валютна, монетарна, регулятивна, зовнішня політика);
- економічні зв'язки між ринками МПЕР;
- регулювання розвитку на основі організаційно-економічних механізмів співпраці.

Таким чином, в основу просторового районування національної економіки можуть бути покладені МПЕР у відповідності до регіональної парадигми, яка передбачає ефективне їх функціонування, формування внутрішнього ринку, підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Механізм формування МПЕР є складним та динамічним, який передбачає органічний взаємозв'язок часових та просторових відносин. МПЕР – це просторово-часове явище, для якого характерні такі риси, як значна динамічність структури у просторі і часі; високий рівень спеціалізації; дифузія соціальних, виробничих, інноваційних процесів.

МПЕР як система має просторово-часову структуру – результат диференціації та дискретності її елементів, кожний з яких є потенційно мобільним. Важливою властивістю функціонування МПЕР як системи є просторова стійкість та інерційність (здатність зберігати свою структуру при зміні зовнішнього середовища).

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РАЗВИТТЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЇ ЄВРОПИ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСЬКОГО ЕКОНОМІЧЕСЬКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА І ГУАМ

МПЕР як підсистема більш інтегрованої системи, якою є національна економіка, формується за рахунок наявності ресурсів (природних, соціально-економічних, інноваційних) та процесів екзогенного та ендегенного характеру. Він має просторово-функціональну структуру. До неї можна віднести підсистеми ресурсів, виробництва та споживання, які не є рівнозначними і в яких відбуваються якісні і кількісні зміни з різним ступенем інтенсивності.

Міжнародне співробітництво можна розглядати як чинник додаткових конкурентних переваг МПЕР, що базуються на принципах взаємодоповнюючого та стимулюючого розвитку національних та регіональних ринків, сприяє формуванню екстравертних та інтравертних регіональних зв'язків як основи сучасної моделі економічного простору національної економіки України.

Визначення кордонів МПЕР можливо на основі економічних моделей метрополізації, яка являє собою морфологічний різновид урбанізації, який характеризується процесами:

- концентрації різних видів діяльності і населення в центрах країни – метрополісах;
- зростання питомої ваги населення столичної агломерації в чисельності населення країни [5].

Метрополізація має тісний зв'язок із урбанізацією, від якої в свою чергу залежить економічне зростання МПЕР. Рівень розвитку метрополізації визначається рангом міста і відповідними процесами урбанізації, які відбуваються на його основі.

У великих регіонах спостерігається декілька напрямів метрополізації: глобальний, континентальний, національний та регіональний, що визначається відповідними містами, які є центрами МПЕР. Це можуть бути багатofункціональні міста, а також міста, які мають достатній рівень концентрації таких функцій, як ділові, адміністративні, підприємницькі, промислові, інфраструктурні, торговельні, фінансові, інноваційні. Якщо участь таких міст у світовій економіці незначна, вони стають “воротами”/“квазіворотами” тільки на території країни, її МПЕР, якщо велика – “воротами”/“квазіворотами” континентального, глобального рівнів [6, с. 15].

Як свідчать дані ООН, при неухильному зростанні абсолютного числа міст все більша кількість населення світу акумулюється у великих мегаполісах. В середині ХХ ст. міста-мільйонери були в кожній сьомій країні світу, у ХХІ ст. – у кожній третій. До 2008 року на планеті сформувалося 459 агломерацій з населенням більш одного мільйона чоловік, в яких проживає приблизно 40% міських жителів і 20% всього населення планети [7, с. 87-88].

Найвищим ступенем розвитку метрополізації в умовах глобалізації є становлення глобального міста (від англ. global cities).

Термін “глобальне місто” з'явився у 1990-х роках у роботах професора соціології університету Чикаго С. Сассен, яка вважає, що “глобальне місто” – це постіндустріальний центр, максимально інтегрований до світової економіки, який розвивається на основі взаємодії з глобальними міськими мережами.

С. Сассен сформулювала сім гіпотез, що пояснюють причини виникнення таких міст [8, с. 375].

По-перше, поглиблення міжнародного поділу праці, що пов'язано з діяльністю провідних ТНК світу, підсилило значення міст, де концентруються центральні стратегічні функції управління, координації, обслуговування, фінансування. Через міста проходять інтенсивні інформаційні потоки. Їх концентрація робить міста схожими на інформаційні центри, а перебування в місті можна порівняти із знаходженням в інтенсивному і щільному інформаційному потоці.

По-друге, ці функції стають настільки складними, що центри управління глобальних фірм частину з них передають високоспеціалізованому сервісним компаніям, що працюють за контрактами із штаб-квартирами ТНК (“аутсорсинг”). Компанії все частіше “купують” готові послуги, що забезпечують роботу бухгалтерії, зв'язки з громадськістю, програмування, телекомунікації та інші функції.

По-третє, спеціалізовані сервісні компанії, залучені до найбільш складних глобалізованих ринків, мають тенденцію до розміщення у найбільших міських центрах, використовуючи ефекти агломерації. Складність послуг, які потрібно надавати, невизначеність ринків, на яких вони діють, зростаюче значення швидкості проведення операцій – це умови, які надають новий імпульс розвитку міських агломерацій.

По-четверте, чим більше функцій передається штаб-квартирою компанії на аутсорсинг, тим простішим стає вибір місця розміщення самої штаб-квартири. Це пояснює переваги і визначальне значення глобальних міст для розвитку послуг.

По-п'яте, спеціалізовані сервісні компанії повинні пропонувати глобальне обслуговування, що у свою чергу передбачає наявність у них глобальної мережі філій, що визначає необхідність створення транснаціональних обслуговуючих систем.

Економічний розвиток цих міст стає все більш відірваним від їх хінтерландів і навіть національних економік в цілому, тобто спостерігається один із початкових етапів формування транснаціональних урбаністичних систем, завдяки яким найбільші ділові центри набувають особливого значення у розвитку світової економіки.

Шоста гіпотеза полягає в тому, що високий ступінь зосередження кваліфікованих професіоналів і високоприбуткових сервісних компаній у найбільших містах країн веде до посилення територіальної і соціально-економічної нерівності в них.

Стратегічна роль спеціалізованих послуг приводить до зростання числа провідних професіоналів, оплата праці яких постійно зростає. Це пов'язано з тим, що для досягнення очікуваних результатів необхідна постійна інтенсифікація праці висококваліфікованого персоналу, що приводить до швидкого і неухильного зростання обсягів їх винагород. Зовсім протилежною є динаміка оплати праці для тих працівників, які не належать до цієї категорії професіоналів.

Сьома гіпотеза передбачає, що буде спостерігатися зростання інших видів економічної діяльності, на які є попит в глобальних містах, але рівень їх прибутковості не дозволить їм конкурувати із високоприбутковими компаніями, що займають позиції лідерів.

Концентрація економічних, інформаційних, наукових, транспортних та інших ресурсів у світових центрах – у глобальних містах названі О. Андерсоном та Д. Андерсоном “воротами у глобальний світ”.

“Глобальні ворота” – це агломерації, які наділені колосальними фінансовими, управлінськими, інформаційними та політичними функціями. Саме вони стають головними центрами міжнародної ділової активності [6, с. 29]. Глобальні міста, які замкнуті в єдину мережу геополітичних центрів світу, є однією з найважливіших характеристик глобалізації. Вони розвиваються як постіндустріальні центри.

Концепція глобального міста безпосередньо пов'язана з концепцією мережевої економіки. Сама природа галузей, які прагнуть до зосередження в глобальних містах (фінанси, спеціалізований сервіс, мультимедійний сектор, телекомунікаційні послуги), вимагає формування транснаціональних мереж і глибокого поділу праці в середині мереж.

Глобальні міста по всьому світу – це простір, де складний процес глобалізації набуває конкретних, локалізованих форм. До числа ключових медіацентрів світу входять Нью-Йорк, Лондон, Париж, Лос-Анджелес, Мюнхен, Берлін і Амстердам. На ці сім міст припадає більше 30% всіх підрозділів 33 провідних глобальних фірм медіаіндустрії [9, с. 123].

У Лондоні, Нью-Йорку, Парижі, Сан-Франциско частка промисловості в структурі як зайнятого населення, так і ВВП складає менше 6-7%. Ще декілька десятиліть тому досягала 1/3 і більше [10, с. 203]. Це свідчить про те, що в умовах формування нової економіки глобальні міста акумулюють функції виробництва та поширення інформації і, безумовно, виступають провідними центрами масових комунікацій. В них розміщуються провідні медіа концерни, штаб-квартири компаній, що спеціалізуються у сфері телекомунікаційних послуг, інформаційних систем і технологій.

В Україні формування МПЕР безпосередньо пов'язано з процесами метрополізації на основі найбільших міст, а також розширення інтернаціоналізації її регіонів.

Розраховані індекси глобалізації регіонів України свідчать, що найбільш глобалізованим є Київський регіон і промислові регіони Харкова, Донецька, Одеси, Дніпропетровська, Запоріжжя, в яких спостерігаються процеси метрополізації. Для них у порівнянні з іншими регіонами України характерним є гіпервисокий ступінь інтернаціоналізації (питома вага експорту у валовому регіональному продукті досягає 87,0-99,0%).

У відповідності з існуючою класифікацією, до 67 міст світу, які мають достатній потенціал, щоб у майбутньому отримати статус глобальних, відноситься і місто Київ. Він є найбільшим фінансовим центром України, де зосереджено 80% банківського капіталу країни. Київ має потенціал, який дозволить йому стати фінансово-інноваційним, глобальним центром.

Економічне районування України на основі МПЕР повинно бути направленим на зміцнення територіальної єдності країни, зростання ефективності державного, регіонального управління та місцевого самоврядування, подолання дивергенції її регіонів.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Reich R. The Work of Nation: Preparing Ourselves for the 21st Century Capitalism / Robert B. Reich – New York : Random House, 1991. – 339 p. – ISBN 0679736158.
2. Jacobs J. Cities and Wealth of Nations: Principles of Economic Life / Jane Jacobs. – New York : Random House, 1985. – 257 p. – ISBN 0394729110.
3. Ohmae K. The End of the Nation State: The Rise of Regional Economies / Kenichi Ohmae. – New York : Free Press, 1995. – 290 p. – ISBN 0006387373.
4. Zelinsky W. North America's Vernacular Regions / Wilbur Zelinsky // Annals of the Association of American geographers. – 1980. – Vol.70. – Issue 1. – P. 1–16.
5. Taylor P. World cities and territorial states under conditions of contemporary globalization / P.J. Taylor // Political Geography. – 2000. – Vol. 19. – No5. – P. 5-32.
6. Ворота в глобальную экономику / Под ред. О.Е. Андерссона и Д.Е. Андерссона. Пер. с англ. под ред. В.М. Сергеева. – М. : Фазис, 2001. – 464 с. - ISBN 5-7036-0071-5.
7. Глобальный город: теория и реальность / Под ред. Н.А. Слукы. – М. : ООО “Аванглион”, 2007. – 243 с.
8. Sassen S. Territory and territoriality in the global economy / Saskia Sassen // International Sociology. – 2000. – Vol. 15. –No2. – P. 372-393.
9. Слукя Н.А. Градоцентрический вектор в развитии мировой системы / Н.А. Слукя // Вестник МГУ. – Сер. Геогр. – 2006. – № 5.
10. Слукя Н.А. Общие закономерности и противоречия развития мировых городов // Проблемы геоконфликтологии / Под ред. Н. С. Мироненко. – Т. 2. – М. : Пресс-Союз, 2004. – С. 192-214. - ISBN 5-89226-016-X.

РЕЗЮМЕ

Розглядаються питання особливостей організації економічного простору в умовах глобалізації, визначається роль метрополізації у формуванні економічних територій різних рівнів ієрархії.

Ключові слова: урбанізація, метрополізація, національна економіка, економічний простір.

РЕЗЮМЕ

Рассматриваются вопросы особенностей организации экономического пространства в условиях глобализации, определяется роль метрополитизации в формировании экономических территорий разных уровней иерархии.

Ключевые слова: урбанизация, метрополитизация, национальная экономика, экономическое пространство.

SUMMARY

The peculiarities of economic space under globalization are considered, the role of metropolization in formation of economic area of different levels of hierarchy is defined.

Key words: urbanization, metropolization, national economic, economic area.

ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ ПРОГНОЗЫ ВОЗМОЖНЫХ ПЕРСПЕКТИВ ГАЗОТРАНСПОРТНЫХ ПОТОКОВ В РЕГИОНЕ ЧЕРНОМОРСКОГО И КАСПИЙСКОГО БАССЕЙНОВ

Амерханов Р.А., президент Таганрогской межрайонной торгово-промышленной палаты (Российская Федерация), соискатель кафедры Экономической теории ЮРГТУ (НПИ)

Анализ используемых в России и за рубежом методических и методологических подходов к прогнозированию энергопотребления позволяет установить некоторые универсальные принципы оценки спроса на энергию.

При кратко- и среднесрочном прогнозе энергопотребления учитываются: 1) конъюнктура на мировых энергетических рынках (прежде всего цены на нефть), определяемая набором экономических и внеэкономических факторов; 2) уровень деловой активности, включая среднесрочные макроэкономические тенденции и состояние экономического цикла в отдельных странах и региональных группах; 3) текущие процессы в сфере энергопотребления; 4) кратко- и среднесрочные энергетические программы отдельных стран и международных организаций; 5) планы крупнейших хозяйственных субъектов по реализации проектов в сфере энергообеспечения.

К основным факторам, определяющим долгосрочные изменения в уровне и структуре энергопотребления относятся: 1) долгосрочная динамика численности населения по регионам; долгосрочные средние темпы экономического роста; 3) научно-технический прогресс в сфере энергопроизводства и энергопотребления, включая энергосбережение; 4) долгосрочные изменения отраслевой структуры экономики; 5) количество и степень доступности ресурсов и запасов энергоносителей; 6) устойчивые изменения стоимости различных видов энергоресурсов в структуре относительных цен; 7) долгосрочные изменения издержек производства и транспорта энергии и энергоносителей в структуре относительных издержек факторов производства. При прогнозе на 50 лет и более всегда возникает вероятность значительных неточностей, связанная с факторами, не поддающимися прогнозированию, но существенно влияющими на параметры энергообеспечения. Этими факторами являются: 1) принципиальные научные открытия и технологические разработки; 2) крупные техногенные и природные катастрофы; 3) кардинальные политические изменения и крупные военные конфликты; 4) необратимые климатические сдвиги; 5) аномальные медико-биологические и экологические изменения; 6) кардинальные изменения относительных цен. Кроме того, устойчивые в определенный период процессы в долгосрочной перспективе могут несинхронно ускоряться или замедляться, а также менять направления развития. На практике при разработке международных, национальных, региональных и корпоративных программ стратегического развития в области энергетики наиболее актуальны прогнозы на перспективу 20-30 лет. При прогнозировании на перспективу до 20 лет наличие информации о современном состоянии научных исследований и устойчивых региональных процессах в мировой системе энергообеспечения позволяет достаточно точно определять уровень и структуру производства и потребления энергетических ресурсов на основе демографической и экономической динамики.

В целом большинство методических подходов к прогнозированию энергопотребления основано либо на формализации ранее произошедших процессов, либо на качественном обосновании и количественной оценке ожидаемых изменений в системе основных параметров, определяющих скорость и направление средне- и долгосрочных процессов. При определении параметров долгосрочных процессов широко применяются экспертные оценки. Прогнозы Мирового энергетического агентства (International Energy Agency), Мирового Банка (World Bank), Всемирного энергетического совета (World Energy Council), Администрации энергетической информации США (U.S. EIA), Комитета по энергетике Европейской экономической комиссии, Организации Еврогаз (The European Union of The Natural Gas Industry) как правило, строятся на основе экстраполяции темпов роста численности населения по странам; ожидаемой с учетом прогноза экономического роста динамики потребления в них энергии на душу населения; прогнозируемых изменений в структуре топливно-энергетического баланса (ТЭБ). Изменения ТЭБ, кроме экстраполяции предшествующего тренда, учитывают прогноз мировых цен на нефть и природный газ, а также предположения о возможных экологических ограничениях. Наряду с базовым прогнозом, как правило, рассчитываются «повышенный» и «пониженный» варианты, основанные на предположениях об ускорении или замедлении экономического роста.